

cesta pred oči pride. Opazili smo pri tem pogledu nekatere hišice — znamenja ne daljnega mesta.

Pa noč se bliža; hodili smo cel ljub dan iz Ljubljane; solnce je že za goro zatonilo; mili tički po logih so omolknilili; samo flafot kake krivokljunke sove nam na ušesa perši. Kot da bi imeli do Cerberusa priti, se cesta v globočino zateguje. Šumenje bližnjih grap in gibanje visokih drevesnih verhov nas podí v zaželjeni kraj, da si iščemo pokoja, ki ga temna noč razliva čez upehane Adamove potomce. Kerčmo na verhu hriba za silo (Silavirta) smo za herbtom pustili ter čez pol ure že v Idrii popraševali za posteljo. Precej se je naša želja spolnila, in čutivši se v rokah pravičnih ljudi smo prav dobro pospali.

Sladke sanje so mi spanec sladile v snažni postelji, obdanemu od nočne tihote in korenjaških mladenčev, spremeljavcev mojega potovanja.

Toda noč je, ko prej upehanim, tudi nam prenašlo minila, in zgodaj smo se poslovili ter se podali v drago očetovsko domovje svoje. V meni pa se je želja zbudila popisati ob kratkem rojakom svojim mestice Idrijo, ker dolgo in babje rešetanje današnjemu olikanemu duhu ni priležno.

(Dalje sledí.)

Kratkočasno berilo.

Serčna žena.

Po poljskem „Dziennika literackega“.

Leta 1833 se je iz Francozkega na Poljsko domú vernil mladi begunec M—ski z nekterimi svojih nesrečnih tovaršev, ki so se bili z njim vred vdeležili punta v Varšavi. Al njegovo stanovišče je moglo pred ljudmi skrito biti, toraj se je pod raznimi imeni sedaj na tem sedaj na unem gradu skrivaje potikal. M—va družina ga sprejme posebno prijazno; pri nji najde naj verniše zavetje — najde pa tudi milega angela varha v gospodarjevi hčerki, kateri se je v serce smilil nesrečni rojak. Pa le kratko ste vživale dve žlahno duši neskaljeno srečo čiste ljubezni; — akoravno se je M—ski skerbno skrival, so ga vendar zasledili. Bil je vjet in peljan v jetnišnico, ki ga loči od ljubljene W—ske. Obsojenemu se za malo časa vrata jetnišnice odpró in dovoli se mu poslednjikrat sniti se s svojimi prijatli. Zvesta deklica to zvedši, hití s svojimi stariši k njemu, — kmali je sklep gotov, da naj ju sveti zakon zedini. Duhovnik ju poročí po cerkvenih postavah; spred oltarja stopivši pa nastopita dolgo pot na Rusovsko. Žalostna ženka ni vedila: ali bo smela, ko prideta na ukazano mesto, svojega moža v ječo spremiti, — kaj se bode z njim zgodilo, ali bo mogel v pregnanstvo ali ga bode zadela še neusmiljeniša kazen. V kratkem je bila sodba mu oklicana. M—ski je bil vversten vojakom v Orenburgu. Mlada žena zajoka in mu podá zvesto roko na daljno pot — v Sibirijo.

Ko dospeta v Sibirijo, se z drugimi sognanci vred kmali prepričata, da nju stanje vendar ni tako žalostno, kakor sta popred mislila bila. Ljudje v stepah niso huji memo ljudi v mestih; človeško serce ne postane tako lahko kamen v pušavi kakor v obljudenih mestih in v družbi tako imenovanega omikanega sveta, morebiti zavolj tega, ker človek, kolikor manj v dotiko pride z ljudmi, toliko bolj ga ljubezen do njih vnema. Tega sta se izgnana večkrat prepričala; olajšala jima je marsiktera mila roka, marsiktera pomilovavna beseda grenko butaro pregnanstva. Bog jima je dal dva ljubéznjiva otročiča — v nesreči naj večje veselje.

Pa to veselje, kako naglo se je v žalosti utopilo! Umerla sta oba otročiča; črna zemlja je požerla nesrečnih staršev edino srečo. Kakor strela z neba zadene posebno mater ta prigodba; žaluje in joka, da jo dolga bolezen na posteljo položi. Vse je storil M—ski, da bi se njegovi bolni tovaršiči naj slajši dar nebes — ljubo zdravje sopet vernilo; zdravniška umetnost pa v ledeni Sibiriji ni zamogla nič pomagati. Ko vidi, da ji ni pomagati, se ga polasti obupna otožnost, da jame sam bolehati. To pa dá ženi neko moč, ker bala se je zgubiti naj ljubše na zemlji; začne okrevovati,

se ozdravi popolnoma in postane podpora svojemu možu. Pa pregloboka žalost mu je vsekala silno rano; njegov duh je ostal mračen in prihajal je vedno mračneje; vedno večja otožnost se ga polastuje, ni več rad govoril, iskal je samote in se ogibal družbi; polasti se ga neki dan besnost in vpil je glasno, da je sit življenja, da hoče umreti. Nekaj dni potem se — zgubi; iskali so ga pa našli le njegovo kučmo in plajšč na bregu bližnje reke. Ni bilo več dvombe, da je svoj grozni namen spolnil — da si je življenje končal.

Nesrečna žena sprejme tiha to žalostno novico; ni se zaslislala tožba iz njenih ust; le v suhem očesu se ji je bral plah nemir, da je vsak opazil, da je nje um nekoliko zmotljen. Zakaj se je to zgodilo, se lahko ume. Osoda ji je moža od serca odtergala; zamogla se je zdaj poverniti v svojo domovino; to je tudi storiti hotla, vendar ne brez spominov nekdanje zakonske sreče; hotla je vzeti sabo prah svojih otročičev. Ta misel jo je do deželnega poglavarja gnala.

Deželnega poglavarja, kteremu v svojem terdem poklicu še ni serce okamnelo, gane žalostna osoda nesrečnice, ji ne dovoli le prošnje, temuč ji napravi tudi saní za pot in ji dá donskega kosaka za varstvo, da jo spremi do državne meje, in ji pomaga, kjer bi ji bilo pomoči treba. Ko je bilo vse pripravljeno, nese nesrečna mati sama mertvaške truge svojih ljubljenčkov na saní, vzame slovo od prijatlov in znancev, se vsede na voz in zderčí iz ledene Sibirije.

(Konec sledí.)

Dostavek k pretresu „beril“.

Predlog *na* na vprašanje *kam* terja le 4. sklon, kar se v namesto godí, in to potrjuje staroslovenščina, ruščina in češčina. Slovnicí g. Metelka in g. Potočnika zagovarjate požiravni pa ne polni govor. O dognanih resnicah se ne dá prepirati*).

I-ti ohranjuje koreniko *i-* v nedoločivniku, kazavnikovem sedanjiku, velevniku, deležji delavnem sedanjem in preteklem trpivnem, tedaj *iti*, *idem*, *idi*, *ide*, *idoč* in (*na-*) *iden*. Ostale deležji, namreč preteklo del. I. in II. imate koreniko hod z oslavljenim korenničnim glasnikom, tedaj (*pri-*) *šed*, odkoder *šel*: *všedši*, *sšedši*, *našedši*, *všel*, *sšel*, *našel*. Če korenika *i-* predloga *s* ali *v*, se vrvavljje blagoglasni *n*, kateri staroslovenščina razklada: *vniti*, *sniti*, *vnidem*, *snidem* itd. iz staroslovenskega *vžniti*, *sžniti*; ravno tako se razlaže: *poženši*, *razpenši*, *zakolnši*, *vzemši* itd. iz *poženžši*, *razpenžši* itd., ker inachi bi se moralo glasiti: *požeši*, *razpeši*, *zakleši*, *vzeši*. Nprehajavni glagoli: *mislim se*, *menim se*, *delam se* terjajo 1. sklon, ne tedaj „*mislili bi se razžaljene*, *Babilonci se menijo nepremagljive*, *napuhnež se dela boga*“, temoč „*mislili bi se razžaljani*, *nepremagljivi*, *bog*“, — vsej Slovenec pravi „*velik se dela*“. Namesto vesoljni moramo pisati vesvoljni.—Dostavljam temu še popravek nekterih tiskarskih pogreškov: V 26. listu na strani 102. v 8. redku od spodej beri *gnusne*, in v 6. vskvrnjevale; na str. 106. v 25. redku od vzgorej *blaginje*; na str. 111. v 22. redku od vzgorej *Uz nam. Alz*; na str. 115. v 4. redku *pišoč*; na str. 119. v 30. redku od vzgorej *onda* in v 41. redku *poltnost*; na str. 127. v 8. redku od spodej *zmeržnjen*.

Raić.

*) Dostavek vredništva. Vzemši pretres „slov. beril“ v „Novice“ smo berž izzačetka rekli, da mi za svojo stran se ne bomo spušali v pretres pretresa, ker tako bi ne bilo konca pravde. Dali smo vse, kakor smo prejeli, nadjajoči se, da izvedeni pisatelji, za ktere je sostavek pisan, bojo že sami vedili, kedaj pravo terdi „pretres“, kedaj imajo prav „berila“. Ker pa malo našo opombico zastran namesto in namesti častiti gosp. pisatelj pretresa, nam ne bo za zlo vzelo, da čerhnemo sedaj tudi mi eno.—Predlog *na* na vprašanje *kam*? terja res le 4. sklon, al na vprašanje *kje*? terja 5. sklon in „*dobro se obnaša namesti njega*“ je ravno tako prav kakor „*namesto fajmoštra je prišel kaplan*“. Ni res,

da slovnica gosp. Metelka zagovarja požiravnogovor; njegov z v namestu je poseben pol-samoglasnik za i ali u , ne pa za o ; gosp. Potočnikova nareja iz namestu naravnost predlog brez ozira na sostavo besed. Kar se pa tiče staroslovenščine, je ona res dobro in pravo vodilo v dvomljivih rečeh, ne pa da naša slovenščina, katero toliko stoletij in toliko dogodeb loči od stare, bi se ne smela nikjer in nikoli ganiti od staroslovenščine; čeravno ste naj bližja žlahta, eno pa vendar niste. Ne tajimo, da je res marsikak pogrešek v slov. berilih, saj se jih tudi v družih in celó nemških ne manjka, in Bürger je pretresovaje nekdaž Goethe-ta spisal sostavek z nadpisom; „Dass Goethe nicht deutsch versteht!“ Človek se rad zmoti. Saj tudi „pretresu“ našega častitega gosp. pisatelja pomot ne manjka; naj memogredé povemo le nektere: zadržaj ni slovenski Inhalt, ampak Hinderniss; pisalo ni Schreibweise, ampak Schreibwerkzeug, pisava je Schreibweise; verz je res latinski, al stih je gerški; slikarstvo ni malarija, ampak po serbski Bildhauerkunst, vodnjak je tako malo Brunnen (ampak jedes Wasserbehältniss) kakor je černilo (Schwärze) Tinte; „ta sprememba je ne“ (namesti ni) je tako hud germanizem („ist nicht“), kakor je „šče nikoli se ne je slovenščina predavala“, ali pa „razlogi so poznani“ (sind bekannt) namesti znani, — ostrupeno namestu ostrupljeno, — poprava „v kratkih iz prostega sukna sošitih hlačah“, bi bila boljša „v kratkih hlačah iz prostega sukna“, — „meni je rajši všeničak“ je hud germanizem namesti „jez imam rajši itd.; temuč se večidel napačno rabi namesti ampak; temoč in ampak v govoru nepopačenega slovenskega ljudstva ni eno. Toliko smo hotli le memogredé omeniti, v dokaz, da se človek lahko zmoti vsak. Ali bo gosp. Miklošič kaj več odgovoril zastran svojih „beril“, ne vémo.

Novičar iz raznih krajev.

Dunajski uradni časnik pretekle srede razglasa sklenjeno pogodbo mirú. Obširno pismo obsega celih devet strani omenjenega časnika. Kakor vse novice bomo v prihodnjem listu tudi to svojim bravcem podali v kratkem posnetku. — Od 1. tega mesca je cena kuhinske soli nekoliko poskočila, pri centu za 25 krajev.; podražila se je pa, kakor razglas c. k. ministerstva dnarstva pravi, zato, ker od leta 1851 se je zlo podražilo pridelovanje njeno in ker so državne potrebšine večje. — Od 1. rožnika se bo živinske soli kakor drugod tako tudi na Ogerskem, Horvaškem, Slavonii, Vojvodini in Banatu po 1 fl. 40 kr. cent dobival. — Dosedanja prepoved, da iz avstrijskih dežel se ne smejo orožje in strelivo, solitar, žveplo in svinec ne na Rusovsko ne na Turško, konji pa tudi nikamor drugod v ptuje dežele voziti, je bila 28. aprila preklicana, ker je vojske konec. — Lesene mašine za poljedelstvo, z železom le okovane, se smejo po višjem dovoljenji od 16. aprila iz ptujih dežel v naše cesarstvo proti odrajtvilu tiste nizke colnine upeljevati, ktera je postavljena za naj bornišo leseno robo po določbi tarife pod števil. 64. a. — Dunajska upnica (Creditbank) za kupčijstvo in obertnijstvo je oklicala 30. aprila, da je v djanje stopila, in se je ponudila vsem, ki je potrebujejo po 4. paragrafu njenih postav, po katerih daje posojila na zastavljene državne obligacije, na obligacije zemljišne odveze itd., se udeležuje mnogoterih obertnijskih naprav, fabrik itd. — Kakor smo iz začetka rekli, so znane sedaj pogodbe, pod katerimi je bil mir sklenjen v Parizu. Časnik „Independ. Belg.“ računi sedaj: koliko velja ta mir v dnarji, in pravijo, da francozka vlada je izdala 2000 milijonov frankov, angleška 2500 mil. brez vojskega premeta, od turške se vé le za 120 mil., rusovska je spraznila svoj zaklad in na pósodo vzela 524 mil., avstrijska (za priprave na vojsko) 1600

mil. sardinska 80 mil. Če se tedaj smé omenjenemu časniku verjeti, velja mir 7000 mil. frankov gotovega dnarja (1 frank okoli 24 kr. našega dnarja). — Po ukazu rusovskega cara se ima vsih 337 družin, ki so bile lani v vojsko poklicane, domú spustiti; preden se bojo pa razpustile, bo vsak iz teh družin vprašan: ali bi ne hotel v versto armade za navadnih 25 let stopiti, za ktere se mu bo pa na dobro pripisal ta čas, ko je sedaj cara služil. — Neselrode, Menčikov in Černičev so odstopili od svojih služb, in njim bo sledilo še več za vojsko unetih višjih. Ko se je 16. januarja minister Neselrode branil roko za mirno spravo podati, je car rekel: „mnogi služabniki mojega očeta so se preživéli in se ne vejo ravnati po potrebah sedanjega časa“. Te besede so razumeli omenjeni možje in so odstopili. — Cesar Napoleon je ukazal, da se ima sin njegov kot „soldašk otrok“ zapisati v versto oficirjev 1. gardinega polka. — Francozka vlada je napravila, da naj po vsi državi se nabirajo darovi (naj manjši dar je določen na 5 centimov, naj večji na 25 cent.), da se bo kupil grad Marengo v Sardinii (v tisti okolici, kjer je bila sloveča vojska) in se poklonil cesarici in cesarjeviču na dan njegovega kersta.

Uzrok prestave sedeža serbskega patrijarha v Carigrad.

Národna serbska pesem.

(Konec.)

Ko cesaru drobna kniga dojde,
Vse zazove svoje kniževnike,
Ter se moli svecu Muhamedu
In turškemu postu ramazanu
Od prvega petka do družega.
Ko je bilo o petku drugemu,
Ni obstalo na izhodu sonce,
Več pustilo veliko vročino,
Vsa je htela izgoreti vojska;
Protekli so vodometi motni
Po Štambolu kot bujce ¹⁾ ker-

vave,
Uderla je Šarac voda hladna
Po Štambolu, da potone mesto.
Ko to vidi cesar od Štambola,
Knigo piše starčku patrijarhu:
„Oj Mikola, patrijarh častiti!
„Ti soberi vse svoje minihe,
„In popove, vlaške učnike,
„Pa mi dojdí do Štambola grada
„Ter se moli Bogu istinskemu
„In svojemu Kristu po zakonu,
„Ter se moli za nedeljo danov:
„Ti ustavi na izhodu sonce
„Ino beli mesec na zapadu;
„Naj vsahnejo mestni vodometi,
„Naj se kreno četiri planine,
„Vse četeri do Štambola grada,
„Pa čem ti se, starček, pokerstiti,
„Vse mošeje v cerkve premeniti
„In blago vse čem ti pokloniti.“
Kniga dojde starčku patrijarhu.
Kadar knigo patrijarh pregleda,
Berž pozove vsih dvanajst vla-

dikov
Ino zbere trideset minihov,
In trideset djakov samoukov,
Pa ti grejo do Štambola mesta,
Ter se mole Bogu velikemu
Od dne do dne za nedeljo dani.
Ko je bilo u sveto nedeljo,
Ondaj stane patrijarh častiti
Mahne s križem na četiri strane,
Ustavi se na izhodu sonce
Ino bleđi mesec na zapadu;

Presušijo mestni vodometi,
Ustavi se Šarac voda hladna,
Se pretrese zemlja po Štambolu,
Zaderhtajo ²⁾ mesta beli turni,
Zganejo se četiri planine:
Kamendara nad Štambolom gra-

dom,
Buhovica in Orehovica
In Kestena visoka planina,
Pa se čerñi priklonijo zemlji
Ino grejo do Štambola grada.
Ko to vidi cesar od Štambola,
Prepade se od Božje strahote,
Pa govori Čuprilič veziru:
„Verli sluga, Čuprilič vezire!
„Teró sluga k starcu patrijarhu,
„Naj ustavi četiri planine,
„Naj mi pusti mestne vodomete,
„Naj tečejo, kakor so prej tekli,
„Naj proteče Šarac voda hladna,
„Naj se gane od izhoda sonce,
„Ino bleđi mesec od zapada;
„Pa mu hočem činit zadušbino:
„Pismo čem dati patrijarhu,
„Da naj sodi ravno kot jaz sodim
„Poleg mene u Štambolu gradu;
„Hočem njemu dvore narediti
„Poleg svojih, še lepši od svojih,
„Na leto mu dati hočem blaga
„Na tovore, če dvanajst jih treba;
„In naj poje cerkva Rosalija
„U državi cara otmanskega.“
Kar poročil cesar patrijarhu
Vse povedal je Čuprilič starčku.
Ko to čuje patrijarh častiti,
Vse četiri ustavi planine,
Krenilo se od izhoda sonce
Ino sjajni mesec od zapada,
Protekli so mestni vodometi
In protekel Šarac voda hladna.
Kar car rekel, to je tud' učinil.
Kakor ondaj, tako dan današnji
Ondi serbski patrijarh stoluje.

Poslovenil Kobe.

¹⁾ Bujca pri belih Krajncih Regenbach. — ²⁾ Zaderhtati in zadergetati se rabi med belimi Krajnci.